

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดที่จะใช้ระเบียบวิธีวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) ซึ่งมีแหล่งข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย โดยมีรูปแบบของรายการ เป็นรายการประเภทปกิณกะบันเทิง ซึ่งแพร่ภาพออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3, 5, 7, 9 ในปีพ.ศ. 2540 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 6 รายการ ประกอบด้วย

1. รายการอัศวินน้อย ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ทุกวันเสาร์ เวลา 7.00 - 7.30 น. เทปรายการที่นำมาศึกษา ได้แก่ ตอนที่ออกอากาศในวันที่ 5, 12 เมษายน 2540, วันที่ 19 กรกฎาคม 2540, วันที่ 4, 11 และ 25 ตุลาคม 2540
2. รายการกล้าคิดกล้าทำ ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ทุกวันพฤหัสบดี เวลา 17.15 - 18.00 น. เทปรายการที่นำมาศึกษา ได้แก่ ตอนที่ออกอากาศในวันที่ 17 กรกฎาคม 2540, วันที่ 7, 21 สิงหาคม 2540, วันที่ 25 กันยายน 2540, วันที่ 2 ตุลาคม 2540, วันที่ 15 พฤศจิกายน 2540, วันที่ 18 และ 25 ธันวาคม 2540
3. รายการเจ้าขุนทอง ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทุกวัน เวลา 07.15-07.40 น. เทปรายการที่นำมาศึกษา ได้แก่ ตอนที่ออกอากาศในวันที่ 4, 5 สิงหาคม 2540, วันที่ 1, 5, 9, 12, 29 กันยายน 2540, วันที่ 3, 27 และ 28 ตุลาคม 2540

4. รายการที่มีเพื่อน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทุกวัน พุธสัปดาห์ เวลา 16.30 - 17.00 น. เทปรายการที่นำมาศึกษา ได้แก่ ตอนที่ออกอากาศในวันที่ 29 พฤษภาคม 2540 , วันที่ 26 มิถุนายน 2540 , วันที่ 17 กรกฎาคม 2540 , วันที่ 9 ตุลาคม 2540 , วันที่ 27 พฤศจิกายน 2540 , วันที่ 4 และ 25 ธันวาคม 2540

5. รายการซูเปอร์จิว ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ทุกวันเสาร์ เวลา 10.30 - 11.30 น. เทปรายการที่นำมาศึกษา ได้แก่ ตอนที่ออกอากาศในวันที่ 2 , 9 , 11 , 18 , 25 ตุลาคม 2540 , วันที่ 1 , 8 , 15 และ 25 พฤศจิกายน 2540

6. รายการคิดดีแคท ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ทุกวันอาทิตย์ เวลา 10.30 - 11.30 น. เทปรายการที่นำมาศึกษา ได้แก่ ตอนที่ออกอากาศในวันที่ 2 , 23 กุมภาพันธ์ 2540 , วันที่ 30 มิถุนายน 2540 , วันที่ 6 , 27 กรกฎาคม 2540 , วันที่ 28 กันยายน 2540 และวันที่ 25 ตุลาคม 2540

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคล ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้ โดยเน้นบุคลากรในองค์กรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในระดับ โปรดิวซ์เซอร์ หรือครีเอทีฟรายการ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในอดีต จึงมีบุคคลที่ให้ข้อมูลรายการสำหรับเด็กในอดีตด้วย

2. แหล่งข้อมูลที่เป็นวัสดุ ได้แก่ วิดีโอเทปบันทึกรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3, 5, 7, และ 9 ตามรายชื่อที่ได้ระบุไว้ในเบื้องต้น

3. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ ตัวอย่างบทโทรทัศน์ของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หรือเอกสารที่เป็นโครงสร้างของรายการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคล โดยการติดต่อขอสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของรายการ รูปแบบและเนื้อหาของรายการ ปัจจัยที่มีผลต่อรายการ รวมถึงองค์การของผู้ผลิตรายการ ซึ่งรายชื่อผู้ที่ทำการสัมภาษณ์ มีดังนี้

ชื่อ	รายการ	หน่วยงาน
คุณกาญจนา อิมอารมณ	ยุวทัศน์	-
คุณเพียรพันธ์ วัฒนสุข	ยุวทัศน์	ธนาคารกรุงเทพ
คุณธีรชัย รังสิกุล	เพื่อนของเด็ก, เสาร์สโมสร	ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
คุณฐิณี ขำของบุตร์	หนูจ้อยกับแขกเล่นกล, ตุ๊กตาวาดภาพ, บทเรียน เพื่อนรำ	นักแสดง, พิธีกร
คุณบรรยงค์ เสนาลักษณ์	เท็งกับสัตว์เลี้ยว	นักแสดง, พิธีกร
ผ.ศ. เฉลิมพล ดาวเรือง	เจ้าขุนทอง	คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ
คุณวรรณวิมล ธาระเชตต์	กล้าคิดกล้าทำ	บริษัท ตะวันฉาน จำกัด
คุณจักรี บุรพาทานินทร์	อัศวินน้อย	บริษัท ทิวทัศน์เตอร์ จำกัด
คุณจินดาหรรษา จิระคุณ	คิดดีแคท	บริษัท มีเดีย ออฟ มีเดียส์ จำกัด (มหาชน)
คุณไชยวัฒน์ เหลืองจรรยากุล	ที่นี่ มีเพื่อน	บริษัท โพลีพลัส เอ็นเตอร์ เทนเมนท์ จำกัด
คุณนพาทน์ มหัตพล	ซูเปอร์จิ๋ว	บริษัท ซูเปอร์จิ๋ว จำกัด

2. แหล่งข้อมูลที่เป็นวัสดุ โดยการบันทึกเทปรายการที่ต้องการศึกษาตามวันเวลา และสถานที่ที่ออกอากาศแต่ละรายการ หรือโดยการติดต่อบริษัทผู้ผลิตรายการ เพื่อขออัดสำเนาเทปรายการตอนที่ต้องการ เพื่อนำมาศึกษาเนื้อหาของรายการ

3. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร โดยการติดต่อขอตัวอย่างโครงสร้างของรายการ บทโทรทัศน์ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการแต่ละรายการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การจดบันทึก (Note Taking) ใช้ในการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล โดยอาจบันทึกข้อความที่เป็นข้อสำคัญ (Key Word) ที่ได้จากการสอบถามผู้ให้สัมภาษณ์
2. การใช้เทปบันทึกเสียง ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลนั้น มีอัตราส่วนค่อนข้างมาก จึงต้องใช้การบันทึกเทป เพื่อนำข้อมูลมาทบทวนในภายหลัง
3. การบันทึกวิดีโอเทปรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เนื่องจากผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จึงต้องอาศัยการบันทึกเทปรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เพื่อนำเนื้อหาของรายการแต่ละตอนมาศึกษาวิเคราะห์โดยละเอียด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ ออกเป็น 2 ส่วน โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการปกิณกะบันเทิงสำหรับเด็ก ว่ามีการสอดแทรกเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องใดบ้าง และแต่ละรายการมีรูปแบบในการนำเสนออย่างไร นอกจากนี้ แต่ละรายการได้แสดงบทบาทในการขัดเกลาทางสังคมให้แก่เด็กในลักษณะใด โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน และแนวคิดเรื่องกระบวนการขัดเกลาทางสังคม มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายการ ว่าแต่ละรายการมีปัจจัยทางด้านใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบและเนื้อหาของรายการที่ปรากฏสู่สายตาของผู้รับชม โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล

ขั้นตอนในการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอในรูปแบบของการบรรยาย และพรรณานำเสนอ (Description) โดยจำแนกการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. อธิบายถึง รูปแบบและเนื้อหาของรายการนำเสนอรายการ และลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม รวมทั้งการแสดงออกซึ่งบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนในการขัดเกลาทางสังคมผ่านเนื้อหาของรายการปกิณกะบันเทิงสำหรับเด็ก
2. อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบ และเนื้อหาของรายการ รวมทั้งการทำหน้าที่ให้การขัดเกลาทางสังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย